

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за присъждане на ОНС „Доктор” по научната специалност "Български език",
професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2.

Хуманитарни науки на Мирела Владимирова Дурчова – докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по български език при Филологическия факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски"

Автор на становището (член на НЖ): **проф. д-р Ана Иванова Кочева**, Институт за български език „Л. Андрейчин“ при БАН

1. Докторантката Мирела Дурчова – докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по български език при Филологическия факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски" представя дисертационен труд “СИНТАКТИЧНИ РАЗГОВОРНИ ОСОБЕНОСТИ В ТЕТРАЛОГИЯТА НА ДИМИТЪР ТАЛЕВ“, три самостоятелни статии и още две в съавторство по темата на дисертацията, публикувани в престижни научни издания. Списъкът на цитиранията включва една цитация на индивидуална статия на Дурчова и три цитации на съвместни изследвания на Дурчова и Цонев. Очевидно е, че са спазени количествените показатели на минималните национални изисквания.

2. Особено внимание заслужава, разбира се, дисертационният труд “СИНТАКТИЧНИ РАЗГОВОРНИ ОСОБЕНОСТИ В ТЕТРАЛОГИЯТА НА ДИМИТЪР ТАЛЕВ. Докторантката е формулирала с точност обекта, предмета, целта и задачите на своето изследване, което е първото обобщено изследване на разговорните синтактични особености в най-крупната българска тетралогия, посветена на бита и борбите на македонските българи. Очевидно е, че предмет на изследването са разговорните синтактични особености, присъщи от една страна на устната комуникация, но, от друга, се срещат често и в езика на художествената литература с определена авторова цел. Целта на Дурчова е ясна - да се опишат и анализират особеностите на Талевия синтаксис на разговорната реч, да се представят специфичните синтактични конструкции, да се разгледат промените в словоредната подредба на изказванията и семантико-синтактичните роли, които изпълняват съчинителните и подчинителните съюзи. Редом с основния проблем са решени и редица допълнителни задачи, произтичащи от него. Основният метод в изследването, съвсем логично, е дескриптивно аналитичният, за да се представят синхронно характерните черти на разговорния синтаксис в тетралогията на Талев. При сравненията между книжовния език и разговорната реч се използва сравнителният метод, а за осветляване на произхода на съчинителните и подчинителните съюзи, частично е приложен диахронен подход. В тази първа част дисертантката показва добра библиографска култура, като посочената теоретична литература, върху която е стъпила, свидетелства че тя е осмислена и е приложена творчески за нуждите на изследването.

В следващата глава са представени специфичните разговорни конструкции, като е ексцерпиран впечатляващ масив от илюстративен материал, въз основа на който са разграничени два основни вида конструкции – повторителни и елиптични. Резонен е изводът, че непринуденото диалогично общуване, пресъздадено от Талев, предразполага към употребата на разнообразни по вид изказвания, в които водещ е смисълът, а не правилната граматична форма.

Словоредът и словоредните промени са специален обект на изследване в поредната глава от дисертацията, а заключението, че стремежът към предаването на информация по по-експресивен и непринуден начин преодолява словоредната нормативност на книжовния език и предразполага към употребата на многообразни по вид изказвания, е напълно резонно и произтича от привличането отново на изобилен доказателствен материал.

Най-обемната глава е посветена на разговорните конектори, материалът е съществен и педантично подреден, вярно е наблюдението, че съюзите, отбелязани като разговорни в българските речници и граматики, са най-фреквентните в устната комуникация и се използват редовно от Талев в тетралогията, изпълнявайки специфични синтактични задачи.

Своя собствена тежест носи и заключителната част, в която са обобщени основните наблюдения в изследването. Отбелязано е, че белег на българската разговорна реч са разнообразните езикови особености, които в повечето случаи нямат аналог със стандартния писмен език; че повторителните конструкции са сред най-често използваните както в устната комуникация, така и в тетралогията на Димитър Талев, но в същото време елидирането на синтактични елементи, характерно за разговорния синтаксис, е намерило отражение и в Талевата тетралогия; че непринуденото диалогично общуване предразполага към възникване на реконструкции, анаколуты, стимулни реплики, хипербати и др. Отново се обръща внимание на разнообразната употреба на съюзни връзки, като този абзац би могъл да претърпи известно съкращение, защото на практика подробно преповтаря констатираното по-горе.

3. Позволявам си да отправя още две препоръки. Илюстративният фолклорен материал, който е приведен редом с авторския, макар и интересен, има друга специфика, а и Талевият е напълно достатъчен, за да бъде защитена тезата. В този смисъл настоятелно препоръчвам той да отпадне.

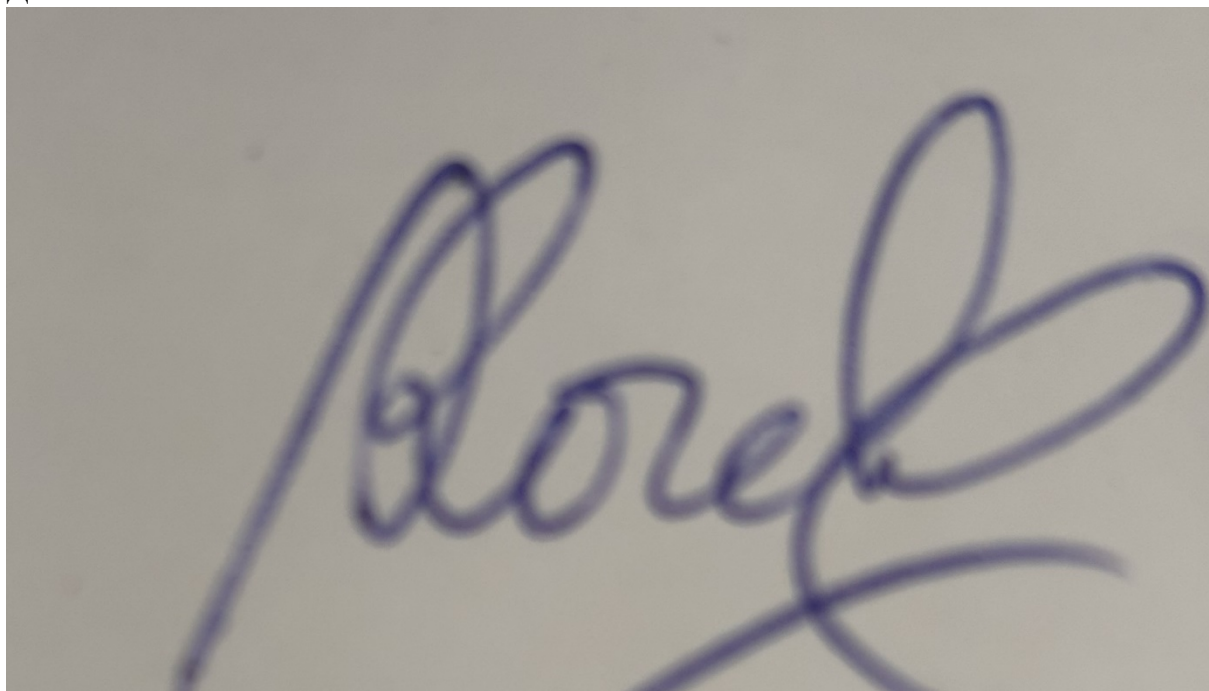
Необходимо е текстът да се огледа още веднъж подробно, за да бъдат избегнати досадни технически грешки.

4. В заключение ще обобщя, че дисертационният труд **“СИНТАКТИЧНИ РАЗГОВОРНИ ОСОБЕНОСТИ В ТЕТРАЛОГИЯТА НА ДИМИТЪР ТАЛЕВ”** на докторантката Мирела Дурчова е строен, детайлен, почива върху скрупулъзно извлечен доказателствен материал и следва утвърдена и работеща методология. Авторефератът в резюме представя основните цели, задачи, методология и резултати на труда.

Заради научните достойнства и приносните моменти в монографичния труд убедено препоръчвам присъждане на ОНС „Доктор” по научната специалност **“Български език”**, професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки на докторантката Мирела Дурчова.

Дата: 21.07.2025 г.

Изготвил:

A handwritten signature in blue ink on a light-colored background. The signature is cursive and appears to read 'Kocheva'. The first letter 'K' is large and stylized, followed by 'o', 'c', 'h', 'e', 'v', and 'a'. The signature is written in a fluid, connected style.

проф. д-р. Ана Кочева

STATEMENT

on a dissertation

for the award of a Doctorate in the scientific field of Bulgarian Language, professional field

2.1. Philology, field of higher education 2. Humanities by Mirela Vladimirova Durchova – full-time doctoral student at the Department of Bulgarian Language at the Faculty of Philology of South-West University "Neofit Rilski"

Author of the opinion (member of the Scientific Council): **Prof. PHD Ana Ivanova Kocheva**, Institute for Bulgarian Language "L. Andreychin" at the Bulgarian Academy of Sciences

1. Doctoral student Mirela Durchova – full-time doctoral student at the Department of Bulgarian Language at the Faculty of Philology of South-West University "Neofit Rilski" – presents a dissertation entitled "SYNTACTIC CONVERSATIONAL FEATURES IN THE TETRALOGY OF DIMITAR TALEV," three independent articles and two more co-authored articles on the topic of the dissertation, published in prestigious scientific journals. The list of citations includes one citation of an individual article by Durchova and three citations of co-research by Durchova and Tsonev. It is evident that the quantitative indicators of the minimum national requirements have been met.

2. Of particular note, of course, is the dissertation "SYNTACTIC CONVERSATIONAL FEATURES IN THE TETRALOGY OF DIMITAR TALEV." The doctoral student has precisely formulated the object, subject, aim, and tasks of her research, which is the first comprehensive study of the conversational syntactic features in the largest Bulgarian tetralogy dedicated to the life and struggles of Macedonian Bulgarians. It is evident that the subject of the study is the colloquial syntactic features inherent in oral communication on the one hand, but on the other, they are also frequently found in the language of fiction with a specific authorial purpose. Durchova's objective is clear - to describe and analyze the peculiarities of Talev's syntax in colloquial speech, to present specific syntactic constructions, to examine changes in the word order of utterances and the semantic-syntactic roles performed by coordinating and subordinating conjunctions. Along with the main problem, a number of additional tasks arising from it have also been solved. The main method used in the study is, quite logically, descriptive analysis, in order to present synchronically the characteristic features of colloquial syntax in Talev's tetralogy. The comparative method is used when comparing the literary language and colloquial speech, and a diachronic approach is partially applied to shed light on the origin of coordinating and subordinating conjunctions. In this first part, the author demonstrates a good bibliographic culture, as the theoretical literature she draws on shows that she has thoughtfully and creatively applied it to the needs of the study.

The next chapter presents specific conversational constructions, drawing on an impressive array of illustrative material, on the basis of which two main types of constructions are distinguished – repetitive and elliptical. The conclusion that the natural dialogue communication recreated by Talev predisposes to the use of diverse types of utterances, in which meaning rather than correct grammatical form is paramount, is reasonable.

Word order and word order changes are the subject of a special study in the next chapter of the dissertation, and the conclusion that the desire to convey information in a more expressive and natural way overcomes the word order normativity of the literary language and predisposes to the use of diverse types of utterances is entirely reasonable and stems from the reuse of abundant evidence.

The most voluminous chapter is devoted to colloquial connectors, the material is substantial and meticulously arranged, and the observation is true that the conjunctions marked as colloquial in Bulgarian dictionaries and grammars are the most frequent in oral communication and are regularly used by Talev in the tetralogy, performing specific syntactic tasks.

The concluding section, which summarizes the main observations of the study, also carries its own weight. It is noted that Bulgarian colloquial speech is characterized by a variety of linguistic features that in most cases have no analogue in the standard written language; that repetitive constructions are among the most frequently used both in oral communication and in Dimitar Talev's tetralogy, but at the same time, the elision of syntactic elements, characteristic of colloquial syntax, is also reflected in Talev's tetralogy; that natural dialogical communication predisposes to the emergence of reconstructions, anacoluthons, stimulus replies, hyperbatons, etc. Once again, attention is drawn to the diverse use of conjunctions, as this paragraph could be shortened somewhat, because in practice it repeats in detail what has already been stated above.

3. I would like to make two more recommendations. The illustrative folklore material presented alongside the author's, although interesting, has a different specificity, and Talev's is sufficient to support the thesis. In this sense, I strongly recommend that it be omitted. The text needs to be reviewed once more in detail to avoid annoying technical errors.

4. In conclusion, I will summarize that the dissertation "SYNTACTIC CONVERSATIONAL FEATURES IN THE TETRALOGY OF DIMITAR TALEV" by doctoral student Mirela Durchova is well-structured, detailed, based on meticulously extracted evidence, and follows an established and effective methodology. The abstract summarizes the main objectives, tasks, methodology, and results of the work.

Due to the scientific merits and contributions of the monograph, I strongly recommend awarding the degree of PHD in the scientific field of Bulgarian Language, professional direction 2.1. Philology, field of higher education 2. Humanities to doctoral student Mirela Durchova.

21. 07. 2025

Prof. PHD Ana Ivanova Kocheva

Borel